

9. Криклій О.А. Управління кредитним ризиком банку [Текст] : монографія / О.А. Криклій, Н. Г. Маслак. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 86 с.
10. Кудрявцев П.М. Управління кредитними ризиками комерційних банків / П.М. Кудрявцев // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2006. – № 2. – С. 321-325.
11. Примостка Л.О. Кредитний ризик банку: проблеми оцінювання та управління / Л. О. Примостка // Фінанси України. – 2004. – № 8. – С. 118-125.
12. Сало І.В. Фінансовий менеджмент банку [Текст] / І.В. Сало, О.А. Криклій. – Суми : «Університетська книга», 2007. – 314 с.
13. Синки Дж.Ф. Управление финансами в коммерческих банках / Дж.Ф. Синки. – М. : «Catalaxu». – 1994. – 618 с.
14. Роз'яснення НБУ стосовно реструктуризації кредитної заборгованості. Загол. з екрану [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://bank-stories.blogspot.com/2009/08/blog-post_3482.html.
15. Фрост С. М. Настольная книга банковского аналитика : деньги, риски и профессиональные приемы / С. М. Фрост. – Днепропетровск : Баланс Бизнес Букс, 2006. – С. 449.
16. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

УДК 336.7

Борисюк О. В.
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів та оподаткування
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*

Гуменюк О.М.
*студент
Інституту економіки та менеджменту
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*

ФІНАНСОВИЙ ЛІЗИНГ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Досліджено стан ринку фінансового лізингу в Україні. Проаналізовано переваги та недоліки відносин такого типу. Розглянуті сьогоденні умови фінансового лізингу в агропромислового комплексу.

Ключові слова: лізинг, лізингодавець, лізингоодержувач, фінансовий лізинг, агропромисловий комплекс.

Борисюк О.В., Гуменюк А.Н. ФИНАНСОВЫЙ ЛИЗИНГ В УКРАИНЕ: ПРЕИМУЩЕСТВА И НЕДОСТАТКИ

Исследовано состояние рынка финансового лизинга в Украине. Проанализированы преимущества и недостатки отношений такого типа. Рассмотрены сегодняшние условия финансового лизинга в агропромышленном комплексе.

Ключевые слова: лизинг, лизингодатель, лизингополучатель, финансовый лизинг, агропромышленный комплекс.

Borysyuk O.V., Gumeniuk O.M. FINANCIAL LEASING IN UKRAINE: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES

There were investigated conditions of financial leasing market in Ukraine. The advantages and disadvantages of this type of relationship. Considered the current conditions of financial leasing in agricultural sector.

Keywords: leasing, the lessor, lessee, financial leasing, agribusiness.

Постановка проблеми. Фінансовий лізинг є однією з найефективніших альтернатив кредитуванню, що підтверджується його широким використанням у країнах з розвинутою економікою. Тим не менш в Україні цей тип відносин є порівняно нечастим явищем. Незважаючи на очевидну присутність недоліків фінансового лізингу, він має ряд суттєвих переваг, які важно переоцінити.

Таким чином, надзвичайно актуальним є дослідження сучасного стану ринку лізингових послуг в Україні, з виділенням позитивів та недоліків операцій цього типу. Це дасть змогу підтвердити чи спростувати важливість розвитку сфери фінансового лізингу в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Фінансовий лізинг є об'єктом досліджень багатьох науковців, зокрема можна виділити роботи Рогача О.І., Лагутіна В. Д., Воловець Я. В., Філософова Т. Г., Ковальова В. В., Онищука Я. В., Поддєрьогіна А. М., Топішко Т. І., Шевчук Ю. А., які вивчали теоретичні аспекти цього виду лізингу – його сутність, види та функції, а також Гаденка О. Л. і Александрова В. Т., які сконцентрувалися на проблемах та перспективах фінансового лізингу.

Метою роботи є вивчення сутності фінансового лізингу в Україні та виділення його переваг та недоліків як для лізингоотримувача, так і для лізингодавця.

Виклад основного матеріалу. Згідно з українським законодавством, фінансовий лізинг – це господарська операція, що здійснюється фізичною або юридичною особою і передбачає передачу орендарю майна, яке є основним засобом і придбане або виготовлене орендодавцем, а також усіх ризиків та винагород, пов'язаних з правом користування та володіння об'єктом лізингу [2].

ПКУ, у свою чергу, дає більш ширше трактування цього терміну і визначає фінансовий лізинг в якості господарчої операції суб'єкта підприємницької діяльності, що передбачає придбання орендодавцем матеріальних цінностей за замовленням орендаря з наступною передачею орендарю права користування такими матеріальними цінностями на строк, не менший від строку їх повної амортизації з обов'язковою наступною передачею права власності на такі матеріальні цінності орендарю. При цьому ризики раптової загибелі і пошкодження об'єкта оренди, усі види цивільної відповідальності, що можуть виникнути у зв'язку з використанням орендованого майна, а також видатки на поточний і капітальний ремонт орендованого майна несе орендар [5].

Лізинг є фінансовим, якщо договір містить принаймні одну із нижчеперелічених умов:

- об'єкт лізингу передається на строк, протягом якого амортизується не менш як 75% його первіс-

ної вартості, а орендар зобов'язаний придбати об'єкт лізингу у власність протягом строку дії лізингового договору або в момент його закінчення за ціною, визначеною у такому лізинговому договорі;

- балансова (залишкова) вартість об'єкта лізингу на момент закінчення дії лізингового договору, передбаченого таким договором, становить не більш як 25 відсотків первісної вартості ціни такого об'єкта лізингу, що діє на початок строку дії лізингового договору;

- сума лізингових (орендних) платежів з початку строку оренди дорівнює первісній вартості об'єкта лізингу або перевищує її;

- майно, що передається у фінансовий лізинг, виготовлене за замовленням лізингоотримувача (орендаря) та після закінчення дії лізингового договору не може бути використаним іншими особами, крім лізингоотримувача (орендаря), виходячи з його технологічних та якісних характеристик.

За останні роки законодавство у сфері лізингу дещо змінилось, зокрема щодо оподаткування підприємств-лізингодержувачів. Таким чином, на сьогоднішній день:

- сума ПДВ у вартості предмету лізингу відноситься до податкового кредиту у 100% розмірі;

- скасовано сплату ПДВ із винагороди лізингодавця згідно з договорами фінансового лізингу, що перевищує подвійну облікову ставку НБУ;

- чітко визначено порядок оподаткування в разі повернення предмету лізингу за договором фінансового лізингу.

У табл. 1 надане порівняння обсягу лізингових інвестицій та питомої ваги лізингу в загальних інвестиціях країн.

Таблиця 1

Порівняння структури фінансового лізингу в різних країнах

Країна	Обсяг лізингових інвестицій, млрд. дол.	Питома вага лізингу в загальних інвестиціях, %
США	204	31,1
Японія	62,1	9,3
Німеччина	39,8	9,8
Італія	22,4	8,6
Франція	22,2	12,9
Великобританія	19,1	15,3
Канада	10,4	20,2
Іспанія	9,3	5,4
Швейцарія	6,1	23,3
Швеція	5,9	13
Австралія	5,3	20
Нідерланди	4,7	5,6
Австрія	3,6	9,4
Данія	3	7,9
Бельгія	2,9	7,9
Чеська Республіка	2,6	18,6
Угорщина	2,6	19
Росія	2	3,6
Бразилія	1,7	3,6
Туреччина	1,4	8,5
Греція	1,1	9
Румунія	1	30,8
Словаччина	0,5	8,7
Естонія	0,3	8,8
Інші країни	26,6	-
Всього	461,6	-

Проаналізувавши таблицю 1, можна зробити висновок, що фінансовий лізинг в Україні є порівняно нерозвиненим. Тим не менш його важливість для національної економіки не можна недооцінювати. Як приклад, візьмемо агропромисловий комплекс, де фінансовий лізинг є вигідним як селянам, так і машинобудівникам. Першим він дозволяє заощаджувати кошти, що можуть використані для вкладення у більш ефективні види діяльності. Окрім того, цей тип лізингу дає можливість придбати устаткування, вартість якого перевищує фінансові можливості лізингоотримувача.

Розглянемо придбання машини вартістю 100 тис. грн. У перший рік лізингоотримувач понесе такі витрати:

- Попередній лізинговий платіж за користування технікою в частині відшкодування її вартості (15% ціни машини з ПДВ) – 15 тис. грн.

- Винагороди лізингодавцю за передану в лізинг техніку (7% від невідшкодованої вартості) – 6 тис. грн.

- Чергового лізингового платежу та винагороди лізингодавцю відповідно 10 тис. грн. і 3 тис. грн. Разом за рік – 34 тис. грн.

Таким чином, лізингоотримувач, використовуючи техніку вартістю в 100 тисяч гривень, за перший рік сплачує лише 34 тис. грн., залишаючи 66 тис. грн., які можуть бути використані для інших потреб. Зокрема, для вкладення у виробництво з рентабельністю вище розміру відсотків по депозитам. Більше того, навіть якщо лізингоотримувач вкладає «збережені» 66 тис. на депозит, то, при ставці у 20% з щомісячною капіталізацією відсотків, він за рік отримує 14,479 тис. грн. доходу.

Фінансовий лізинг має позитивні сторони й для лізингодавця. Для машинобудівників фінансовий лізинг – захід, що сприяє нарощуванню обсягів виробництва. Згідно з даними НАК «Укragenrolізинг» він дозволяє на кожні 100 млн. грн., наявних у сільськогосподарських товаровиробників коштів, придбати техніку на суму 260 млн. грн., тобто збільшити валове виробництво підприємств сільгоспмашинобудування на 160 млн. грн. [4].

Додаткове виробництво техніки на 160 млн. грн. означає для машинобудівників:

- збільшення робочих місць на 2 тисячі;
- вирішення соціальних проблем виробничих колективів;

- збільшення на 30-32 млн. грн. прибутків;
- збільшення потенційних можливостей для оновлення матеріально-технічної бази підприємств;
- гарантію передоплати виготовленої продукції;
- оптові і, навіть, несезонні форми торгівлі;
- можливість використання лізингодавців як партнерів у створенні дилерської мережі;

- стабілізацію положення у конкурентному середовищі, бо лізингові інвестиції спрямовуються лише на техніку вітчизняного виробництва.

Упродовж часу діяльності фінансового лізингу в Україні для деяких заводів це були вагомні інвестиції. В окремі роки обсяги закупівель для них склали більше половини валового виробництва. Для державного бюджету фінансовий лізинг є необтяжливим заходом, бо з кожних 100 млн. грн. видатків на фінансовий лізинг отримує надходжень [4]:

- у перший рік видатків – 54,45 млн. грн.;
- у наступні 4 роки – 75 млн. грн. Разом – 129,45 млн. грн.

- крім того, до соціальних фондів надійде – 5,7 млн. грн.

Фінансовий лізинг передбачає можливість заключення договору й з нерезидентами. Міжнародний фінансовий лізинг також має ряд переваг у порівнянні з іншими видами лізингу (оренди). Рогач О.І. розділяє їх на фінансові, інвестиційні, організаційно-експлуатаційні та сервісні. Найважливішими є перші дві категорії [6].

Фінансові переваги фінансового лізингу полягають у наступному:

- одночасне вирішення питань як придбання обладнання, так і фінансування цієї операції;
- сприятливе співвідношення для підприємця між власною і запозиченою частинами функціонуючого капіталу;
- створення поля для оперативного реагування на ринкові зміни завдяки можливості оренди додаткового обладнання і нових технологій;
- сталість лізингових платежів, які не залежать від індексу цін.

До інвестиційних переваг фінансового лізингу можна віднести:

- компанії чи підприємству легше одержати майно в лізинг, аніж позику для його купівлі, оскільки об'єкт лізингу виступає як застава;
- лізинг не потребує значної частки власних коштів, як при наданні кредиту банком, адже банківський кредит зазвичай надається під 75-80% вартості придбаного майна, а лізинг забезпечує 100% вартості операції й значно прискорює оборот;
- інвестування у формі майна на відміну від грошового кредитування знижує ризик неповернення коштів, оскільки лізингодавець зберігає права власності на майно;
- лізинг дає можливість зекономити кошти і спрямувати їх на вирішення інших інвестиційних завдань фірми чи підприємства.

Крім того, міжнародний фінансовий лізинг, на думку Рогач О.І, має й такі важливі переваги:

- виробник матеріальних ресурсів-активів, призначених для лізингу, значно розширює можливості гарантованого збуту своєї продукції;
- експлуатація об'єкта лізингу дає прибуток, необхідний для оплати лізингових платежів орендодавцю;
- орендар, використовуючи лізинг, підвищує конкурентоспроможність, економить кошти, одержує податкову знижку.

Не дивлячись на значні переваги фінансового лізингу як для лізингодавця, так і для лізингоотримувача, цей вид послуг, очевидно, має й недоліки. Зокрема, лізингодавець має володіти значним первісним капіталом або ж надійним стабільним джерелом грошових коштів; лізингокористувач програє на підвищенні залишкової вартості лізингового майна, особливо в разі інфляції; лізингові операції вирізняються значними складнощами, пов'язаними як із

розробкою взаємоприйнятної схеми, визначенням та погодженням умов операції, так і документальним її оформленням [6].

Крім того, при фінансуванні лізингових операцій виникає ціла низка ризиків: кредитоспроможності орендаря; кредитоспроможності виробника; зміни процентних ставок, податків; неякісного використання об'єкта, його псування, випадкової втрати; необґрунтованої передачі об'єкта третій особі та ін. З урахуванням ступеня й характеру ризику розробляється і погоджується лізинговий договір. Однак і він може бути достроково розірваний, наприклад, з причини несплати орендного платежу, незадовільного стану техніки та ін. Лізинг доцільний тільки в тому випадку, коли він рівною мірою вигідний як орендодавцю, так і орендарю. Саме з урахуванням цієї фундаментальної обставини і здійснюється розробка лізингового договору, в якому конкретно фіксується, які саме ризики покладаються на орендаря і які на лізингодавця, і визначається міра їхньої відповідальності.

Отже, фінансовий лізинг – це господарська операція, що здійснюється фізичною або юридичною особою і передбачає передачу орендарю майна, яке є основним засобом і придбане або виготовлене орендодавцем, а також усіх ризиків та винагород, пов'язаних з правом користування та володіння об'єктом лізингу. Він дає можливість провести оновлення та розширення основних фондів без відволікання значної частини власних ресурсів; отримати довгостроковий позиковий капітал для розвитку без участі банківських установ; розробити індивідуальний, гнучкий та чітко прогнозований графік платежів; не погіршувати структуру балансу; збільшити валові витрати та, автоматично, зменшити величину податку на прибуток.

Але окрім переваг, фінансовий лізинг має й низку недоліків. Зокрема, може виникати ціла низка ризиків: кредитоспроможності орендаря; кредитоспроможності виробника; зміни процентних ставок, податків; неякісного використання об'єкта, його псування, випадкової втрати тощо.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Воловець Я. В. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: [підручник] / Я. В. Воловець. – К., 2007. – 195 с.
2. Закон України «Про фінансовий лізинг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/723/97-вр>.
3. Лагутін В.Д. Кредитування: теорія і практика [навч. посіб.] В.Д. Лагутін. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2002. – 215 с.
4. Офіційний сайт НАК «Укragenrolizing» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukragroleasing.com.ua/>.
5. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minrd.gov.ua/nk/>.
6. Рогач О.І. Міжнародні фінанси : [навч. посіб.] / О.І. Рогач, А.С. Філіпенко, Т.С. Шемет. – К. : Либідь, 2003. – 784 с.